

NAPREJ!

Vse za napredek slovenskega ljudstva!

Časopis »NAPREJ!« izhaja dvakrat mesečno, in sicer 4 in 18. — Uredništvo, administracija in ekspedicija je v Ljubljani, Selenburgova ul. 6/II. — Vse denarne pošiljke je pošiljati na naslov: »Delavska tiskovna družba v Ljubljani, r. z. z o. z.« — Vse dopise in spise na uredništvo. — Naročnina za celo leto: K 2.50, za 1/2 l-ta K 1.25, v Nemčijo K 3.—, v Ameriko K 4.60. — Posamezne številke 8 vin.

Podraženje piva.

Zalostne so razmere na Kranjskem. V deželnem zboru in v deželnem odboru vlada klerikalna stranka neomejeno, o političnem boju in političnem življenju pa za sedaj skoraj ni mogoče govoriti. Klerikalna večina je avtomat; na eni strani se vrže vanj načrt, na drugi pade iz njega gotov zakon. Avtomat opravlja svojo nalogo, ne da bi se oziral na argumente, ne da bi na njegovo mašinerijo vplivale besede, zahteve, želje kakršnihkoli manjšin. In priznamo: Danes v deželi res ni moči, ki bi mogla prisiliti klerikalno večino, da bi se resno ozirala nanjo.

Liberalna stranka je propadla. Njeni neuspehi, ki se kopičijo dannadan, so najbolji dokaz za to. V deželnem zboru so rabili že vsa sredstva od kompromisne politike do hrupne opozicije. Z vsemi so ostali brez uspeha. In sedaj govorijo. Nič drugega ne morejo kakor govoriti. A njih govori nimajo nobene rezonance več izven zbornice. Včasih pokramljajo se v kakšni gostilni ob pozni uri o kakšnem medklicu ali o kakšni pozi, ki se je opazovala z galerije, sicer je pa vse brez odmeva. Zvega zanimanja za predlog, razprave, za sklepe ni nikjer.

Da socialna demokracija kot najmlajša stranka še nima tolike moči, da bi lahko materialno vplivala na dogodke v deželnem zboru, je tem lažje umevno, ker ji je zverženi volilni red in nenaravna liberalno-klerikalna zveza ob času volitev onemogočila vsako, tudi najskromnejše zastopstvo v

zbornici. Socialno-demokratski stranki je vsled tega onemogočen neposredni vpogled v deželno-zborske razmere in niti poučiti se ne more o namelih in naklepih, o načrtih in predlogih, o tendencah in spletkah tako kakor stranke, ki imajo svoje zaupnike v postavodajnem zboru. Socialno-demokratski volilci in pristasi so vsled tega obsodeni, da zvedo za dogodke, ko so že gotovi; stranki je malodane onemogočena vsaka akcija, ki bi mogla dovolj krepko izražati nazore in zahteve njenih pristašev ter vsaj moralno vplivati na deželno-zborsko delovanje. Možna ji je le še kritika, ki pa ne more izpreminjati gotovih dejstev.

Tako je za klerikalno stranko politika v deželnem zboru prava igrača. Kar hočejo, lahko sklenejo, česar ne marajo, lahko odklonijo, in radi n'česar jim ne sive lažje na gl'avah.

Tako so tudi sklenili zvišati naklado na pivo za sto odstotkov, t. j. od 2 na 4 krone. Tako na tistem se je to zgodilo, kakor da je stvar brez pomena za prebivalstvo. V odsek se je nakana takorekoč vthotapila, v plenarni zbornici se ni klerikalni večni zdelo potrebno, resno utemeljiti in zagovarjati svoj namen. Ganglu, ki je protestiral proti zvišanju, ni vedel Hladnik odgovarjati nič drugega, kakor da je vinogradnik še večji revež od delavca. Vlfana je večina kar zakričala, tako da se je rajši odpovedal besedi in stvar je bila končana.

Povišanje naklade na pivo pomeni seveda podraženje piva. Tudi med klerikalci ga menda ni naivneža, ki bi mislil, da bodo pivovarnarji iz svo-

jega žepa plačevali zvišano naklado. Po večni kapitalistovski navadi bodo posegli v žep konsumentov in posebno delavci, ki nimajo v deželnem zboru besede, bodo morali deželi plačevati višji indirektni davek.

Najznačilnejše je to, da se je mogel ta napad na proletarske žepke izvršiti tako brez boja, skoraj brez glasu. Tista opozicija, ki ima sedeže v zbornici, ni zuala spraviti nobenega zanimanja med ljudstvo, dasi ni najmanjšega dvoma, da bo večina prebivalstva ogorčena radi tega novega, ne malega bremena. Tisti opoziciji, ki bi imela potrebno agilitnost, je zaprta zbornica in odrezan stik z zakonodajstvom.

Naklada je zvišana in kmalu bo pivo dražje. To se ne da več odpraviti. Toda nauk za ljudstvo je to! Če se hoče varovati za bodočnost, tedaj ima edino pot, vodečo do cilja: Okrepčati socialno-demokratske organizacije tako, da bodo ob vsaki priliki lahko nastopale z impozantno močjo in da se bodo tudi ob volitvah brez ozira na hudobno izumljeni volilni red lahko uveljavljale. Elna možna in zmožna opozicija za bodočnost je tudi pri nas le še socialna demokracija.

Kakšni delavski prijatelji so!!

Naši klerikalci, namreč. V deželnem zboru so izdelali že troje volilnih reform, in sicer za deželni zbor, za obč. odbore po Kranjskem ter za mesto Ljubljano. In kakšne so te reforme? Kdor je l. 1905 ali 1907 poslušal dr. Šuštersiča ali dr. Kreka ali pa bral klerikalne liste, je mislil za gotovo, da je ne bo demokratičnejše reforme nego tista, ki jo ustvarijo naši slavni «demokratizirani in krščanski klerikalci». No, in zgodilo se je. Dobili smo volilno reformo za kranjski deželni zbor! Splošna in enaka volilna pravica je ležala pod klopjo, na nji pa je sedel gosp. dr. Krek pa se je sladko smehljaj: Žvela demokratizirana volilna reforma. Veleposestniki od grofa Barbota do ekscelence Schweigela so z dopadajenjem zrl na junaka dr. Kreka in njegove sotovarise v vodstvu S. L. S., češ, ti pa znajo! Kranjsko ljudstvo pa je dobilo pluralni sistem — delavstvo pa fgo! V kranjskem dež. zboru tudi klerikalni delavci nimajo zastopnika. Niti Gostinčarju niso privoščili sedeža v dež. zboru. Same župnike in bogatine so poslali demokratje iz S. L. S. Zgodilo se je dalje. Dobili smo volilno reformo za obč. odbore po deželi. Zopet je ležala pod klopjo enaka volilna pravica,

iz Šuštersičevega fraka pa je visel pluralni sistem tako, da bodo volilci I. in II. razreda po dvakrat volili, ostali pa le po enkrat. In zgodilo se je dalje. Dobili smo v roke reformo obč. vol. rada za ljubljansko mesto. Bridko se je valjala po tleh splošna in enaka volilna pravica. Dr. Krek pa je slavil — pluralni sistem; I. in drugi razred bo volil po dvakrat, v svojem in še v tretjem, v katerem bodo delavci le takrat volili, če bode tri leta skupaj prebivali v Ljubljani. Če se bode kdo iz Vodmata za en mesec preselil v Zeleno jamo, že ne bo volil v Ljubljani, če ne bo zopet tri leta nepretrgoma v Ljubljani plačeval drago stanarino.

Da, da, zgodilo se je še dalje! Deželna doklada na pivo se je zvišala, češ, delavci pijo pivo preveč poceni. Vino po 80 vin. je za delavce ceneje nego pivo, ki je dosedaj za 40 vin.

Res, pokazali so se naši klerikalci za «prave ljudske prijatelje».

Ali pa smo pričakovali klaj kaj drugega? Ne!! Klerikalec je bil in bo sovražnik delavstva, laska se mu le zato, da ga — če se mu pusti — izrablja v svoje nečedne politične namene. Z sedaj smo zopet pribili par dokazov o njih delovanju.

Iz kranjskega deželnega zbora.

V januarju je kranjski deželni zbor „pridno deloval“. Celo šumo sklepov je napravil.

Objavili jih bomo nekaj, ker upamo, da bodo zanimali naše cenjene čitatelje. Pri vsakem bo seveda nekaj komentarja!

Delavska stanovanja v Idriji so že davno potrebna, a doslej se ni našel še noben oficielni faktor, ki bi se čutil poklicanega, kaj storiti v tem oziru. Sedaj bi se pa radi klerikalci postavili, da so oni kaj storili. Toda sklenili so le v deželnem zboru resolucijo, ki ne pomeni prav nič več od tistih resolucij, ki jih je že sklepalo delavstvo. Glasi se: „Vlada se pozivlja, da nemudoma stopi v dogovor z delavskim ministrom v svrhu, naj to ministstvo sporazumno z mestno občino idrijsko in rudniškim ravnateljstvom v Idriji na svoje stroške zgradi dovoljno število delavskih stanovanj v Idriji.“ Pozivati vlado, da naj na svoje stroške kaj stori, zna delavstvo tudi brez deželnega zbora.

Čudne skrbi za obrtne vajence imajo naši mili klerikalci, ki so v deželnem zboru sprejeli

slededečo resolucijo: „Deželnemu odboru se naroča, naj izposluje pri šolskih odborih obrtno-nadaljevalnih šol in pri šolski oblasti, da se v teh šolah ne bo poučevalo ob nedeljah med glavno službo božjo, da bo vajencem in učiteljem omogočeno zadostiti krščanski dolžnosti“ — „Slovenec“ poroča o tem dvomljivem sklepu tako, kakor da je s tem bogve kako olajšan položaj vajencev. Klerikalno komedijantovstvo je pač veliko.

Puf ali pump se pravi temu v privatnem življenju, namreč: Deželni zbor je pooblastil deželni odbor, da pokrije nepokriti ostanek primanjkljaja s „kreditno operacijo“, torej da si izpumpa denar. Primanjkljaj iznaša po zadnjih sklepih 3,476.810 K. (Potrebščina 4,890.386 K, pokritje 1,413 567 K) V delno pokritje primanjkljaja 3,476.810 K je pobirati leta 1910: 1. 4% doklado na državno užitnino od vina, vinskega in sadnega mošta ter od mesa; 2. samostojno deželno naklado od porabljenega piva po 2 K od hektolitra, odnosno po 4 K od hektolitra od dne, ki ga določi c. kr. deželna vlada, sporazumno z deželnim odborom potem, ko zadobi ta sklep najvišje potrjenje; 3. 40% doklado na neposredno državne davke, izvzemši osebni dohodninski davek in pridobninski davek krošnjarjev.

Jako človekoljuben je sledeči sklep deželnega zbora: „Deželnemu odboru se naroča, naj v načrt šolskega zakona sprejme določbo, ki bo izključevala, da bi vpokojene učiteljice, ko se omože, prejemale učiteljsko pokojnino, dokler so omožene, ali če imajo kot vdove od drugod pokojnino.“ — Torej, učiteljica, če se možiš, glej, da se bogato omožiš. Preden dovoliš srcu, da se zaljubi, ukaži razumu, naj vpraša, koliko premoženja ima mož. Zakaj naš katoliški deželni zbor pospešuje „svetost zakona“. Včasih so trdili, da se zakoni sklepajo v nebesih. Zdaj se bodo sklepali v hranilnici in v zemeljskem uradu.

Za agrarne namene je sklenil sledeče resolucije: 1. Deželnemu odboru se naroča, da nastavi posebnega živinorejskega nadzornika in se obrne do vlade, da se izposluje primeren državni prispevek v ta namen. 2. Deželnemu odboru se naroča, da sestavi načrt za živinorejski svet, ki bodi zlasti potom živinorejskih zadrug in drugih večjih zaupnikov informativen in posvetovalen organ pri pospeševanju živinoreje. Pooblašča se deželni odbor, da ustanovi sam provizorno tak svet in o tem poroča v prihodnjem zasedanju.

3. Deželnemu odboru se naroča, da nastavi posebnega sadjarskega nadzornika. 4. Podpore kmetijstvu, zlasti za popravo hlevov, naj deli deželni odbor tako, da se zaveže, da za določeni, od prosilca na svoje ime pri kakem denarnem zavodu najeti kapital določeno vrsto let vse, ali del letnih obresti plačati namesto prosilca. 5. Deželnemu odboru se naroča, da se nemudoma obrne do centralne vlade s prošnjo, v kateri naj obrazloži, da ima vso akcijo za povzdigo živinoreje na Kranjskem v svojih rokah, dalje, da ima poleg lastnih sredstev tudi potrebne strokovne moči in večše zaupnike na razpolago, in naj izposluje, da se od države kranjski deželi posebej namenjeni znesek za povzdigo živinoreje izroči njemu v oskrbo in uporabo. Nismo nevoščljivi kmetom. Toda — kaj je sklenil deželni zbor v prid delavcem? — Podražil je pivo! Zato pa ne sme biti delavstvo zastopano v deželnem zboru.

O blejskem gradu, kateremu pripada tudi blejsko jezero, se že dolgo govori, da je na prodaj in se je priporočalo, naj bi ga kupila dežela. S tem se je zadnje dni bavil tudi deželni zbor, kateremu je deželni odbor poročal to: „Izreklo se je mnogo prošenj, da bi se nakupilo Muhrovo posestvo na Bledu. Leta 1907 se je deželni odbor obrnil na g. Muhra in vprašal, koliko zahteva za posestvo. Obravnave so se vlekle dalje, prišlo pa ni do nikakega odgovora. Muhr je naznanil aprila meseca 1909, da bi bil pripravljen prodati posestvo za ceno med 800.000 in 820.000 kronami. Kakor je želeti, da bi prišla dežela v posest jezera, mora vendar dežela postopati previdno. Dežela ne sme pri tem nič izgubiti. Investirani denar bi se moral obrestovati. Dežela bi morala postopati trgovinsko. Posestvo obsega 824.113 m², med tem stavbišča 493.110 m². To bi se prodalo, ostal bi deželi le grad in jezero, Treba bi bilo parcelirati posestvo, napraviti ceste, žrtvovati za olepšanje. Dežela bi tudi morala enako braniti svoje pravice, kakor vsak posestnik. Muhr ceni posestvo višje nego dežela. Muhr je brzojavil, da hoče hiter odgovor, če ne proda drugemu. Finančni odsek je prišel do prepričanja, da bi dežela mogla brez škode kupiti posestvo, in predlaga: „Deželnemu odboru se naroča, da ponudi g. Muhru svoto 600.000 K za nakup njegovega posestva.“ Ta predlog se je sprejel proti nemškim glasovom.

Odgovor trboveljske premogokopne družbe.

Pred kratkim smo objavili prošnjo, ki so jo vložili rudarji iz Zagorja, Trbovelj, Ojstrega in Hrastnika trboveljski premogokopni družbi za regulacijo akorda in mezd z ozirom na sedanje beraške plače, silno draginjo in z ozirom na obljubo ravnatelja Tentscherta, ki jo je bil dal delavcem dne 2. oktobra 1907, da bo upravni svet družbe v dveh letih sam zvišal plače. Sedaj so delavci dobili odgovor na svojo prošnjo, tak odgovor, da se zdi človeku naravnost nemogoč, ako pomisli, da je imela družba leta 1908 čistega dobička le malenkost 1,136 445 kron.

Da si morejo delavci napraviti svojo sodbo, objavljamo tukaj ves odgovor, ki se glasi:

Na Donaju, 7. februarja 1910.

Št. D. 1284.

Gospodom delegatom rudarske zadruga skupina 2 v Zagorju, Trbovljah, na Ojstrem in v Hrastniku.

Po zrelem studiranju vseh zadevnih razmer obžalujemo, da moramo na Vašo vlogo z dne 23. januarja t. l. odgovoriti, da nam absolutno ni mogoče, uvaževati Vašo zahtevo glede na zvišanje plač.

Napram draginji živil, ki jo navajate za utemeljevanje svoje zahteve, konstatiramo, da so se zaslužki delavcev od leta 1906 zvišali za 18 odstotkov in da je na drugi strani akord tako nastavljen, da vsak posamezni delavec ob primernem delu brez posebnega truda še celo mnogo več zasluži nego plačo, ki jo zahtevate.

Mi smo za izboljšanje delavnih razmer v zadnjih letih izvršili z izdatkom mnogih milijonov obsežne tehnične izboljške, zlasti električne naprave za silo in razsvetljavo, zastave za oplakovanje (žlembanje) in strojno trganje. S temi napravami je delavcem nedvomno omogočeno, izvršiti mnogo več dela, torej tudi doseči mnogo večji zaslužek. Žal pa, da moramo konstatirati, da delovni uspeh kljub temu in vzlic omenjenemu zvišanju plač neprenehoma pada. Razlog je temu izključno pasivna resistenca, ki jo vrši delavstvo v popolnem nerazumevanju svojega dobička napram vsem tem novostim.

V teh razmerah je sklicevanje na obljubo bivšega obratnega ravnatelja inženirja Tentscherta, o katerem nam pa sploh ni nič znano, popolnoma brezpredmetno.

Pridobitveni stroški so od leta 1906 narasli za 20 odstotkov in so dosegli že tako višavo, da je vsako zvišanje izključeno.

Naši in interesi delavstva se morejo le tedaj pospešiti, če nastopajo delavci složno z nami v stremljenju, da se zviša plodonsost rudnika.

Često izostajanje od dela in znatne globe, ki vsled tega po obratnem opravičaju teko v bratovsko skladnico, dokazujejo pomanjkanje volje za delo, vsled česar tudi občutno pada pridelek.

Pozitivno smo prepričani, da je akord tako nastavljen, da je ob primerni volji za delo zvišanje zaslužka za 50 odstotkov prav lahko mogoče. Delavstvu moremo torej le nujno priporočiti, naj opusti svoj sedanji sistem, tedaj se bodo tudi zaslužki znatno zvišali in bodo interesi družbe in delavstva bolj varovani. Nikakor ni naš namen, znižati zaslužke, kajti čim več zaslužijo naši delavci, tem ljubše nam je, le da se more višji delavski dohodek naravno doseči le z večjim delom.

S tem, da se začne kmalu obrat v savskem rovu in z novimi nakladalnimi napravami se bo delovni uspeh in s tem tudi zaslužek znatno zvišal.

V sedanjih razmerah nam je torej nemogoče, stopiti v obravnave radi zvišanja.

S spoštovanjem

Trboveljska premogokopna družba
Ranzinger.

*

Trboveljska premogokopna družba se tukaj postavlja v pozo uboge preganjane reve, kateri delajo hudobni delavci le zgago in ji prekrizavajo vse človekoljubne namene. Ampak odgovor družbe je hinavščina brez primere in njena prva trditev je navadna neresnica. Slavna družba pravi, da so se plače zboljšale, ampak delavci so grde lenobe, nimajo volje za delo in le zato premalo zaslužijo. Kako zavita je ta trditev, bi lahko dokazali z neshetimi primeri. Z dostuje naj tukaj le eden. Meseca novembra p. l. je zvozila partija 6 mož na trboveljskem vzhodnem revirju štev. 2 v 12 dneh 77 šiht, producirala 6 vozičkov komadnega premoga po 1 K 20 vin., t. j. 7 K 20 vin., 138 vozičkov sipnega premoga po 1 K 5 vin., t. j. 144 K 90 vin., postavila osem «štemplov» po 60 vin., t. j. 4 K 80 vin. in napravila dvoje tal po 42 vin., t. j. 84 vin. Zaslužila je torej v 77 šihтах 181 kron 34 vin.; odtegnilo se ji je od tega zneska 63 K 34 vin. za razstreljivo. Ostalo ji je torej zaslužka 118 K, to je za delavca in šhto 1 K 52 vin.; piši in reci krono dvainpetdeset vinarjev ali šestinsedemdeset krajcarjev! Da delavcem ni manjkala «volja za delo», ampak da so se čim največ trudili, da bi kaj zaslužili, dokazuje to, da da se jim je za streljivo odtegnilo 63 K 44 vin. Kilograma dinamita velja 1 K 65 vin., zavoj za en strel 18 vin. in kapica za en strel 4 vin. Pripisati je torej le tlačenju mezde in slabemu delovnemu kraju, da niso mogli nič zaslužiti. Šele po dolgem tekanju in beračenju se je partiji zvišala plača na 2 kroni.

V istem revirju je istega meseca zaslužila neka partija po 1 K 88 vin., druga po 2 K 1 vin., tretja po 2 K 6 vin., od česar se morajo plačevati še visoki zneski za bratovsko skladnico in bolniško blagajno. Vso pošteno javnost pa vprašujemo, kako

naj ob sedanjih draginji živi družina s 1 krono 50 vln. na dan?

Slavna družba govori nadalje o velikih tehničnih reformah, ki jih je zadnja leta izvršila in ki so veljale milione. Delavstvo ne taji ne »reform«, ne izdatkov, saj ve, da se je kolosalni denar izdal na njegov račun. In bi bile te reforme kaj vredne, bi bilo delavstvo gotovo zadovoljno. Ampak velik del teh »glasovitih« reform kaže le, da se dela pri trboveljski družbi brez vesti in da je družba sedla na limanice kakšnemu nadutemu ignorantu. To velja v prvi vrsti za tisto glasovito oplakovanje (žlemljanje), ki nima drugega uspeha, kakor da spravlja v večno nevarnost zdravje delavcev in onemogoča vsako sistematično delo. To dokazuje Zagorje, pa zapadni in vzhodni revir v Trbovljah. Kar ni v Zagorju po jamah v ognju in plinu, to je v blatu in vodi. Pogostoma se pa zgodi, da obtiči vse odpravljanje, ker rudarji ne morejo odpravljati premoga, če so do kolen v vodi in gostem blatu. Enako je v Trbovljah v vzhodnem revirju 2 in v zapadnem revirju, kjer so delavci vedno v nevarnosti radi plinov ter so hodniki na 20 do 30 centimetrov v vodi in blatu, večasi celo tako, da voda v rovu kar odplavi nakopani material. V takih razmerah morajo delavci delati za 2 K na dan. Zdravju škodljiva naprava je kriva, da je po 20 do 30 odstotkov delavcev, ki morajo nepretrgoma delati v močvirju, bolnih za revmatizmom in protinom.

Namesto da bi vodstvo družbe čenčalo o pasivni resistenci delavcev, bi bila že davno njena naloga, da bi bila poslala ljudi, ki res kaj razumejo o premogokopih, ne pa slamoglave čvekače, v jame, da bi spoznali, kakšno bedarijo je napravila z oplakovanjem. Saj bi tudi trboveljska družba lahko vedela, da metoda, ki je dobra za ene razmere, ni dobra za vse.

Tukaj se ne bomo bavili z vsemi detajli, ampak mirne vesti prepuščamo sodbo javnosti.

Svetujemo pa rudarjem, kar jih je, ki še niso prišli do spoznanja, naj odpro oči spričo tega nesramnega odgovora ter naj si ustvarijo moč, ki bo v bodoče lahko preprečila take oblastne odgovore. Rudarjem je treba močnejše organizacije. Kadar se bodo vsi do zadnjega oklenili svoje Unije, bo družba drugače govorila, ker bo vedela, da bi se taka prešernost maščevala nad njo.

Z M E S.

Državni zbor bo sklican najbrže na 24. t. m.

Krščansko-socialni voditelj. Voditelji krščanskih socialcev v Radancu v Bukovini so imeli te dni hudo smolo pred kazenskim sodiščem. Pred sodiščem je stal kot tožitelj in voditelj naših krščanskih socialcev Aleksander Halus, vpokojeni zandar. Temu voditelju ljudskih osrečevalcev krščanskih socialcev je očital neki kmet, da je, ko je bil še

zandar, kmete do krvi pretepali in jih nato silil, da so morali lizati svojo kri. Halus je tožil kmeta. Pri prvi obravnavi pri okrajnem sodišču kmet ni povedel pravočasno za prič in je bil obsojen na tristo kron globe zaradi obrekovanja. Obsojeni kmet se je pa pritožil in je do vzklicne obravnave res dobil nekaj Halusovih žrtev, ki so bile pri tej obravnavi zaslišane kot prič. Kmet je s tem doprinesel dokaz resnice svojim trditvam in je bil oproščen, zakaj vseh pet prič je potrdilo gorenje dolžitev. Posebno sta obveljali izpovedbi prič Aleksander in Teodor Zaran, ki sta potrdila, da ju je Halus suval s puškinim kopitom, ju klofotal, bil s pestjo in ju suval, jih tepel s palico po podplatih in Aleksandra prisilil, da je lizal svoj urin, Aleksander pa svojo kri, ki mu je tekla vsled tega ravnanja z njim in ga slednjič uklenjenega obesil za roke in noge. — Take sirove duše, ki so vse prej nego krščanske, pravijo, da so krščanske, ki sodijo svojega bližnjika za škodljivo zverino, namesto za enakovrednega človeka.

Iz idrijskega okraja.

Članom »Občnega konsumnega društva« se naznanja, da se prične deliti dividenda 21. in se deli do 26. t. m. Od 26. do 7. marca se delitev dividend popolnoma ustavi.

Rudarjem-delavcem na znanje. Vsled rednega povpraševanja, kaj je z zahtevami na resolucije z ene 12. decembra l. l. glede draginskih doklad in šolstva, se naznanja, do krajevni odbor ni do danes še dobil nič odgovora, niti ne zapisnika skupne seje od dne 9. januarja, ki se je vršila v gradu. Takoj ko te stvari dobimo, se skliče javni rudarski shod.

Krajevni odbor.

Grablje niso krive škode, tako se glasi zapisnik komisije, ki se je vršila v začetku t. m. od zastopa gozdnega erarja iz Gorice in naše politične oblasti. Pač pa povodenj sama! To so res praktični izvedenci, da ni treba boljših, če mislijo na tak način prebivalce odškodovati in grablje odpraviti.

Javni shod v Idriji, sklican po deželnemu poslancu idrijskem se je vršil dne 13. t. m. V predsedstvu sta bila izvoljena soc. demokrata sodruga Brus in Peternel. Poslanec Gangl je poročal o delovanju deželnega zbora precej obsirno. Kritiziral je novi občinski volilni red ljubljanski, vpeljavo davka na pivo ter razkrinkal strankarske namene

klerikalnih poslancev, ki izrabljajo deželo v strankino korist. Končno je obrazložil podrobno svoje predloge glede idrijskih grabelj, šole i. t. d. Na to se oglasi k besedi sodr. Straus, ki konstatira žalostno dejstvo, da važno poročilo poslanca ne zanima njegovih somišljenikov, ki jih ni na njegov shod. Pokazal je, da je krivda liberalnih magnatov samih, da se danes tako godi naprednemu poslancu drugega mesta na Kranjskem v deželni zboru, da nima ves njegov trud nobene veljave. Kritiziral je, da se za idrijsko šolstvo kakor tudi njih somišljenike, učitelje, napredna stranka nič ne briga. Popolnoma vseeno ji je, če jih klerikalci denuncirajo. Vsled tega jim celo letnih nagrad erar ne pripozna. Končno je stavil sodr. Straus sledeče resolucije:

1.) Zbrano delavstvo na shodu dne 13. svečana v Idriji priznava trud deželnega poslanca mesta Idrije gosp. Engelbertha Gangla na sploh ter odobruje po njem stavljen predloge v kranjskem deželnem zboru glede občinske volilne reforme, kakor tudi glede predlogov specialnih idrijskih zadev za popolnoma utemeljene ter mu izreka glede nastopa pri imenovanjih točkah in glede truda proti nastopu nazadnjaštva poslancev S. L. S. v deželnem zboru popolno priznanje.

2.) Protestira pa shod proti atentatu, ki ga nameravajo vpeljati zastopniki S. L. S. v dež. zboru Kranjskem na ljubljansko delavstvo s zvito skrupucanim pluralnim volilnim sistemom za ljubljanski občinski zastop, kakor tudi proti temu, da se namerava vpeljati novo deželno doklado na pivo.

3.) Protestira shod proti jerobstvu deželnega odbora napram idrijskemu mestnemu zastopu s tem, da se smatra občinski zastop drugega mesta na Kranjskem za popolnoma brez pravic, s tem da se mu je iz proračuna za tekoče leto črtalo najvažnejše postavke, ki bi služile v korist našemu mestu.

Te točke so bile enoglasno sprejete. Na kar se shod zaključil.

Vabilo. Člane »Unije« avstrijskih rudarjev v Idriji in Sp. Idriji se uljudno vabi na javni društveni shod, ki se vrši dne 19. t. m. ob 1/9. uri zvečer v prostorih rud. društva v Idriji. Ker je dnevni red zelo važen, treba je, da se shoda vsi člani udeležijo. Na shodu poroča sodr. Anton Kristan iz Ljubljane.

Brezbrilnost je res ena glavnih lastnosti v našem mestu. Mesec dni smo bili brez vsake razsvetljave. Kar je nehal sneg podati, bo tudi kmalu

en mesec. V mestu pa so ravno taki kupi snega kot v kakih hribovskih vaseh. Na trgu je samo pred mestno hišo in Golijevo prodajalno sneg odpeljan. Drugi ljudje pa delajte vse sami, četudi davek plačujete. Treba bo malo drugače pričeti. Občina — župan — na noge!

Našim mladeničem in mladenkam v vednost. Na shodu dne 12. t. m. so se osnovali od strani naših mladih sodrugov razni odseki, kakor dramatični, pevski, plesni in govorniški. Kdor ima veselje do učenja v kakšnem izmed teh odsekov, naj se prihlasi pri sodr. Vicenciju Poženelu. Prispevek znaša mesečno samo 10 vin. Te prispevke pobira vsako nedeljo od 9. do 10. ur dopoldan v prostorih rud. društva sodr. Anton Šinkovec. V te klube se uljudno vabijo tudi sodruginja, ki imajo veselje do pouka. Nabrani mesečni prinosi se rabijo edino za napravo potrebnih učnih priprav.

Vabilo na občni zbor podružnice »Unije« avstrijskih rudarjev v Idriji, ki se vrši dne 13. marca t. l. ob 9 uri dopoldan v prostorih rud. društva v Idriji. Z dnevnim redom: 1.) Nagovor predsednika. 2.) Poročilo blagajnika. 3.) Poročilo tajnika. 4.) Volitev odbora. 5. Rudarski list. 6. Razni predlogi in nasveti. Opozarja se člani I. in II. razreda, da se zbora vsi vdeležijo. — Eventuelni predlogi naj se sporoče do 1. sušca predsedstvu, da se še lahko denejo na dnevni red.

O lbor.

Z Jesenic.

Z Jesenic. Stanovalci pri novi občinski cesti so upali, da bodo pozimi saj po odkidani cesti hodili, ali g. Čebulj jih je prevaral. Srečni plug se ni pokazal v te kraj. Raz strehe Milačeve hše je padel še sneg, tako da se še lažje hodi po ti cesti. Hodnik je za eno osebo; če se telo dobro ne balancira, si takoj v snegu. Škandal je res, da se gerent nič ne briga. Opozarjamo c. kr. okrajno glavarstvo v Radovljici, da ga pouči o njegovih dolžnostih pri cestni upravi. Sploh je pa zadnji čas, da se odstavi Čebula ter da se razpišejo volitve in da pride pošten odber, ki bo upravljal to našo jeseniško občino. Čebulj je nezmožen, kajti konfuznost ni še nobenega napravljala za zmožnega! Sploh se bomo pa začeli intenzivnejše pečati s Čebulovim obč. gospodarstvom, kajti kar je preveč, to je preveč.

V torek, dne 25. januarja je imelo načelstvo bratovske skladnice po precej dolgem odmoru zopet

enkrat sejo. Med raznimi manj važnimi predlogi, je prišel na vrsto predlog sodr. Ogrisa, glede zvišanja penzije po razredih. Načelnikov namestnik izjavi, da je predlog preštudiral, in da se bodo gotovo napravili štirje razredi, če morebiti tovarna ne bo ugovarjala. Vendar torej enkrat moremo upati, da se bo vsaj nekaj storilo v blagor delavstva.

Nekateri delavci so ustanovili dne 23. m. m. neko pogrebno društvo. Vstopnino so nastavili tako visoko, da je le malo delavcev pristopilo k omenjenemu društvu. Po našem mnenju bi bila prva potreba delavcev skrbeti za to, kako bodo tu živel, ne pa, kako bodo pokopani.

Kovinarska organizacija na Jesenicah se tem potom zahvaljuje savskim fantom, ker so od svoje veselice darovali 18 kron čistega dobička naši kovinarski organizaciji. Srčna hvala! Živeli!

Plenarna seja jeseniških socialnih demokratov in konferenca soc. dem. pristaš v Jesenicah in okolice se bo vršila sredi meseca marca. Namen obeh prireditvev bode uvrščenje soc. dem. organizacije.

Nekaj za odbor brat. skladnice. Semintja se čuje, kako težko je plačevati zdravnik in zdravnika, če so otroci ali žena bolni. Po našem mnenju bi se pri bratovski skladnici zavarovalo poleg možev-delavcev tudi njih žene in otroke. § 20 brat. skladnice naj bi se izvel do skrajnosti.

Zanimiv boj opazamo na Jesenicah, namreč boj dveh pivovaren Goess in Zimmermann iz Lasec. Kartel proti nekartel rani trdki. Tudi o tem bomo v kratkem obširno govorili.

Abstinenčni krožek se v kratkem ustanovi v okvirju kovinarske organizacije. Kdor hoče biti abstinent ter kot tak delovati v blagor svojih bližnjih, naj se oglasi pri sodr. Ivanu Staretu, preds. kovinarske organizacije.

Iz Zagorja.

Zagorje ob Savi. Ne bi se pečali s „Slovenskim Narodom“ in njegovim lažnjivim dopisunom iz Zagorja, če nas ne bi silila taktika tega dopisuna, da opozorimo zagorsko delavstvo na to lažnjivo počenjanje, ki se lahko razvidi iz zadnjih dveh števil „Slovenskega Naroda“, ne da bi se kaj pisalo ali odgovarjalo. V 23. številki „Slovenskega Naroda“ se dopisun hlina in približuje rudniškemu podjetju trboveljske družbe ter pripoveduje, da narodnjakarji še nikoli niso bili proti rudniškim kapitalistom in pravi, da sta

bila gosp. Weinberger in Ranzinger pri gosp. ravnatelju ter sta ga poučila, kaj namerava liberalno-klerikalna zveza, ki pač ni nevarna rudniku in njegovemu kapitalu. Iz omenjenega dopisa pač lahko vsak čita med vrsticami, da gre glavni boj proti socialno-demokratskemu delavstvu in drugim, ki nočejo trobiti v liberalno-klerikalni rog, katerega nosijo Koprivc, Weinberger, Poljšak in invalidni Jerin, nekdanji antiklerikalni radikalci. V 29. številki „Slovenskega Naroda“ pa ti gospodje s svojim dopisunom obrekujejo socialno-demokratske člane občinskega odbora, da so izdajalci slovenskega značaja v Zagorju, da so izdali delavstvo, češ, da se družijo s kapitalisti. Seveda blatijo socialno-demokratske zaupnike brez dokazov. Sodruga Čobala dolže raditega, ker je šel k gosp. Prosenaku v času, ko je bil starostni predsednik, in so se povabili odborniki za volitev župana, a se sodruga Repovža od strani naše liberalno-klerikalne garde nalašč ni povabilo, pritožiti in zahtevati, da se tudi njega povabi k seji. Gospodje liberalci, ali ni bilo na mestu, da se je potrudil Čobal k najstarejšemu odborniku, da se je povabil potem tudi Repovž? Kam pa naj bi šel? Menda k tistim, ki so sami zakrivali, da se je delala delavstvu krivica? Ali vas ni sram, da ne morete skovati ne enega dopisa brez celega kupa laži? — Kako gnjusna je ta gonja zagorske radikalne in narodnjaške črne žilindre, se je v najlepši luči pokazalo dne 7. svečana, ko je volil občinski odbor krajevni šolski svet za Toplice. Na tisti šoli so trije učitelji, ki so gotovo znani po celi Kranjski kot mirni, ali gotovo dobri Slovenci; napako imajo le to, da nočejo biti pod komando župnika in liberalnih kolovodij Koprivca, Weinbergerja in učenjakov Fliseka in Bajcarja: zato so sklenili, izvoliti pri volitvah odbor, kateri bo imel seveda nalogo, tako dolgo terorizirati omenjene tri učitelje, da se bodo vdali liberalno-klerikalni sodrgi. Socialni demokratje smo se pri tej volitvi iz obeh občin Aržiše in Zagorje potrudili, kar je bilo največ mogoče, da smo zaobrili nesramni atentat, ki so ga hoteli izvršiti na topliško šolo in nje učitelje. Izvoljeni so gotovo vsakemu znani boljši Slovenci, kakor je vsa narodnjaška banda, gg. Martin Bukovec, Franc Cencelj in od rudnika g. Albert Uzseszanek, katerega bodo gg. liberalci zopet smatrali za Nemca. Ker vemo, da bodo zopet v „Slov. Narodu“ bob-

nali, da smo izdali Slovence jim že danes povemo, da če bo treba varovati šolo in učitelje, kakršni so na Toplicah, bomo vselej storili to, če je liberalcem in klerikalcem povšeč ali ne.

S Štajerskega.

Čelje Štajerski deželni zbor je moral prenehati svoje delo. Naložil je sicer zopet nekaj davkov na delavstvo, zlasti bo občutno breme — davek na pivo — ali končal ni programa, ker mu je prestrigla niti slovenska klerikalna obstrukcija. Socialno-demokratski poslanci so z ozirom na to izdali sledečo izjavo:

„Nacionalni prepir, ki potiska vsako stvarno uvaževanje v ozadje, je kakor mnogo drugih deželnih zborov, tudi štajerskega predčasno, pred rešitvijo važnih zadev, razbil. Kot privilegijski deželni zbor, v katerem ima delavski razred vsled neenake volilne pravice le malo število zastopnikov, je štajerski deželni zbor torišče meščanskega narodnega boja in prihajajo izključno le narodna nasprotja v njem do veljave. Ravno v tem, da je uničujoča obstrukcija topot izbruhnila brez jasno vidnega vzroka, se kaže nevzdržnost takih zastarelih zborov v taki obliki, kakršne so deželni zbori kronovin.

Obstrukcija vnovič potrjuje pravilnost socialno-demokratskega programa, ki zahteva narodno avtonomijo, pravico do lastnega odločevanja in do lastne uprave za vse narode ter splošno in enako volilno pravico za vse zastope in upravne zборе. Le tako bi se zmanjšale prilike za narodne spore in omogočil politični in gospodarski napredek, ki je potreben za socialni razvoj.

Socialno-demokratski deželnozborski klub odkazuje odgovornost za zavlačenje splošno važnih zadev nacionalnim strankam in naglaša z vso odločnostjo svojo zahtevo, da se deželni zbor preuredi v demokratičnem in avtonomističnem smislu.“

Hrastnik. Ko so zadnjič delegatje rudarske zadrage zahtevali, da naj se dá vode v zadostni meri na vsak stroj, se je rudniško vodstvo odrezalo: „To je itak že sedaj!“ Danes se pa sliši radi tega čim več pritožb. Da mora rudar poleg svojega napornega dela še žejo trpeti, to je pa že škandal! Tudi razni priganjači so začeli nekako ošabno postopati z rudarji; šikanira se jih na vse mogoče načine. Ako ne vedo drugega, pa

morajo delati razna postranska dela, kadar se n. pr. kakšnemu gospodu pazniku Slokanu ne ljubi priti streljati. Ta paznik ima sploh čudno lastnost, da dela vse leže ali pa stoji. Za kazensko pa dobro žugati. Gospod Slokan, imate še v spominu, da ste bili tudi vi rudar? Ali ne veste, kako nerodno je vandrat in nositi „felajzn“ na hrbtu in pritiskati kljuke? To za danes, prihodnjič mogoče več

Ojstro (Pretepačivrudniški pisarni.) Dne 24. m. m., ravno, da so se začeli rudarji shajati v čakalnici, sta se sprla klerikalni oberštajger Dernovšek in pisac Bukovšek. Prvi je očital drugemu, da je „vinkelšrajber“, drugi zopet prvemu, da ima v eni roki rožni venec, v drugi pa h . . . ča i. t. d., toliko časa, da je gospoda klerikalca Dernovška vendar prijala sveta jeza in je prav pošteno lopnil Bukovška okoli ušes. Pripomnimo, da sta bila omenjena pretepača oba v službi. Kaj pa bi se zgodilo, ko bi se stepala dva rudarja v službi? Kaj se bode pa zgodilo tem surovežem? § 16 službenega reda, kje si?? Sploh se na Ojstrem gode reči, ki zaslužijo, da se jih da malo v javnost. Kako rogovili Dernovšek po rovu, kako šikanira ljudi po nepotrebnem, to bomo morali tudi enkrat natisniti. Pa naj kdo reče, da se v Hrastniku samo knapi tepo; ne, tudi oberštajgerji in šribarji so zato. Druge nesreče se menda ni zgodilo pa vendar ne vemo, če je Bukovšku počila ušesna mrena ali ne? Po orožnike se ni telefoniralo. Ja, ja, ob pustu je vse živo, se tudi stari tepo . . .

Med Zidanim mostom in Hrastnikom sta se v torek okolu 11. zvečer utrgali dve skali, ena 2 m³ in druga 1½ m³ ter padli na železniški tir. Osební vlak št. 31 je zapeljal na skali ter pokvaril cel stroj in več vozov. Sreča je, da so še pravočasno ustavili brzovlak št. 4. Hvala za to gre strojevodji, ki je takoj pričel zvižgati in dal s tem znamenje brzovlaku, da je ustavil pravočasno. V slučaju pa, da bi imel osebni vlak št. 31 le eno minuto zamude, bi gotovo brzovlak št. 4 prej prišel na mesto nesreče in ker ni bilo na levem tiru nobene tračnice, bi skočil s tira, ker je ravno tam ovinek in bi tudi strojevodja osebnega vlaka št. 31 ne mogel videti nesreče, ter bi bil zapeljal na prevrnjeni brzovlak in gotovo bi bilo mnogo človeških žrtev. — In vsega tega bi bila edino uprava južne železnice kriva, ker je odpravila vse progne čuvaje.

Dobra poceni zdrava

*mora biti resnična kava za družino.
To je pa Kathreiner Kneippova
sladna kava, toda le tedaj, kadar
je gospodinja previdna in pri nakupu
izrečno poudarja ime Kathreiner in
vzame le izvirne zavitke s tem imenom
in s sliko župnika Kneippa kot
varstveno znamko.*

Konsumno društvo rudarjev v Hrastniku

vpisana zadruga z omejeno zavezo
vabi

na v nedeljo, dne 27. svečana ob 9. uri
dopoldne vse člane na

redni občni zbor

ki se bo vršil

v prodajalni v Hrastniku

z dnevnim redom:

1. Čitanje zapisnika zadnjega občnega zbora.
2. Poročilo o delovanju v letu 1909.
3. Poročilo računov za leto 1909.
4. Poročilo nadzorstva.
5. Volitev načelstva.
6. Volitev nadzorstva.
7. Čitanje revizijskega poročila.
8. Razno.

V Hrastniku, 27. januarja 19.0.

Nadzorstvo.

Načelstvo.

Občno konsumno društvo v Idriji

vpisana zadruga z omejeno zavezo

vabi vse zadružnike in zadružnice na

redni letni občni zbor

ki bo dne 20. februarja 1910 v Idriji pri „Črnem orlu“. Začetek ob 9. uri dopoldne.

Dnevni red:

1. Čitanje zapisnika zadnjega rednega občnega zbora.
2. Računsko poročilo za leto 1909.
3. Razdelitev čistega dobička in podelitev odveze predstojništvu.
4. Poročila o izvršeni reviziji.
5. Volitev treh članov nadzorništva in dveh namestnikov.
6. Potrdilo poimenovanja dosedanjihih „obligacij“ na „hranilne vloge“.
7. Nasveti in predlogi.

Nadzorništvo.

Pristop na občni zbor s člansko izkaznico, oziroma s potrdilom o oddanih znamkah.

Najnižje cene. Največji izbor.

Skrbno izdelovanje.

Preobleke. Popravila.

L. MIKUSCH.
tovarna dežnikov,
Ljubljana, Mesni trg 15.

Čez

ga ni!

Po njem ti jed diši,
Želodec ne boleha
In glava ne boli!

Zahtevajte izrečno „FLORIAN“!
Zavračajte ponaredbe!

Ljudska kakovost

liter K 2-40.

Kabinetna kakovost

„ 4 80.

Naslov za naročila: „FLORIAN“, Ljubljana.

Postavno varovano.

Dragotin Puc

tapetniški in preprogarski mojster

Ljubljana „ Marije Terezije cesta 16.

Anton Bajec

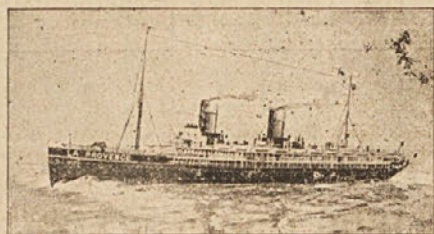
umetni in trgovski vrtnar

v Ljubljani :: Pod traččo.

Cvetlični salon, izdeluje šopke, vence s trakovi.
Vrtnarija na Karlovski cesti 2.
: Zunanja naročila točna. :

Delavci! Čitatelji!
Podpirajte trdke,
ki se priporočajo
: v „Napredu“ :

Priporočamo našim gospodinjam pravi : **FRANCKOV**: kavni
pridatek iz zagrebske tovarne.

Samo 6 dni!

Ed. Šmarda

12—7 potovalna pisarna
v Ljubljani, Dunajska cesta štev. 18.

Francoska linija Havre-
New-York **samo 6 dni!**

GRIČAR & MEJAČ, Ljubljana
Prešernove ulice štev. 9

12—6 priporočata v največji izbi po najnižjih cenah
obleke za gopode, obleke za dečke, obleke za otroke, površnike za
gospode in dečke, žakete za dame, paleta za dame, plašče za deklice.

Kmečko - delavska gospodarska zadruga

Dobravlje :: p. Sv. Križ, Goriško :: Dobravlje

Priporoča svojo

bogato zalogo izbornih vin.

V Ljubljani ima zalogo v Vodmatu „pri Mraku“. Po
cenah je vprašati v prodajalni Konsumnega društva
za Ljubljano in okolico, Vodmat, Bohoričeva ulica.

Pozor.**Pozor.**

50.000 parov čevljev.

4 pare čevljev samo K 8.—.

Ker je več tvornic ustavilo delo, sem dobil naročilo, da spravim večjo množino pod tvorniško ceno v denar. Dobavim vsakomur 2 para moških in 2 pare ženskih čevljev na trakove: rjave ali črne, galoširane s kapicami in z močno nabitiimi podplati, elegantni in po najnovejši fazoni. V veliko po številki. Skupaj 4 pari K 8.—. Razpošilja se po povzetju. Razpošiljalnica čevljev:

P. Lust, Krakov števil. 48/S.

Zamena dovoljen, ali dena nazaj.

Krasne jesenske novosti
priporoča 24—24
prva in edina slovenska modna

trgovina za gospode

Engelbert Skušek**LJUBLJANA**samo „Pri Planinki“, Jurčičev
trg št. 3.

Gorica: Via Scuole 6.

Kašelj.

Kdor trpi na kašlju, rabi naj povsod preizkušeno
olajševajoče in zelo okusne

Kaiserjeve prsne karamele.

5120 notarsko overovljenih spričeval kaže uspehe
pri kašlju, hripavosti, kataru in zažlemanosti.

Paketi po 20 in 40 vin. — Pravi so le z znamko:
«Tri jelke». — Zaloga pri

Danielu Pircu, lekarnarju v Idriji.**Ceno češko posteljino perje!**

5 kg, rovega oskubenega K 9.60
1 oljše K 12.—, belo, mehko oskub-
ljeno K 18.— do K 24.—, snežno-
belo, oskubeno K 30.— do K 36.— Pošilja franko po
povzetju. Zamenja se in vzame se nazaj, če se povrnejo
poštni stroški.

Benedikt Sachs, Lobes 860 pri Plznju, Češko.

Kje se dobe najboljši poljedelski stroji,
kakor mlatilnice, gepelni, čistilnice, preše
za sadje i. t. d.?

Edinole pri:

12—8

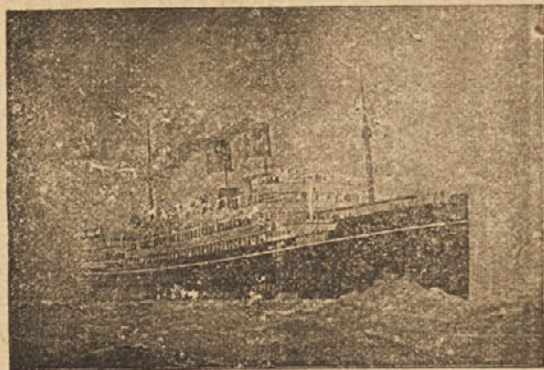
FR. STUPICA

v Ljubljani * Mar. Terezije cesta
števil. 1 :: Valvazorjev trg števil. 6

in zakaj? Zato, ker so dotični stroji iz naj-
boljših tovarn sveta, najbolje sestavljeni, ker
se istih proda na tisoče in tisoče komadov
in se ravno radi tega, ker se jih izdeluje v
velikih množinah, dobivajo po nizkih cenah.
Moji stroji so povsod jako priljubljeni. —
Obračajte se na mojo tvrdko pri nakupu
stavbenih potrebščin, portland-cementa,
traverz, železniških šin in druge različne
železnine in raznega orodja, nagrobnih križev,
tehtnic.

Najnovejši in najhitrejši brzoparnik
Martha Washington

24—22 vozi čez Ocean samo 6 dni.

Austro-Amerikana:**TRST**

New-York
New-Orleans
Buenos Ayres
Argentina
Rio di Janeiro.

Vozne liste za potnike in izseljence prodaja:

SIMON KMETETZ

Ljubljana, Kolodvorske ulice 26.